ناڕەزایەتیەکان بەدژی ڕادەستکردنی جولیان ئەسانج بە حکومەتی ئەمریکا.. نوری بەشیر

ڕۆژەکانی ٢٠ و ٢١ی فەبریوەری لەسەر بانگەوازی ڕێکخراوی لێبوردنی نێودەوڵەتی، پەیامنێرانی بێسنوور، سەندیکای نیشتمانی ڕۆژنامەنووسان، فیدراسیۆنی نێودەوڵەتی ڕۆژنامەنووسان و دەیان ڕێکخراوی دیکەی مافی مرۆڤ و ئازادی قسەکردن، هەروەها بەبەشداری ژمارەیەکی زۆر لە ڕێکخراوە کۆمۆنیستیەکان، ئەندام پەرلەمانی بەریتانیاو ئەوروپا، ژمارەیەکی زۆر لە ڕۆژنامەنوسان و نوسەران، لە بەردەم دادگای باڵادا لە لەندەن بە هاوپشتی لەگەڵ جولیان ئەسانج کە تانەدانبوو لەدادگادا بە ڕادەستکردنی بەئەمریکا، لە ٨ی بەیانیەوە تا کاتژمێر ٥ی ئێوارە خۆپیشاندانی ناڕەزایەتی ئەنجامدرا.

لەو دوو ڕۆژەدا بەجیا لە بەرزکردنەوەی سەدان دروشم و بەدەنگی بەرز ووتنەوەی دورشمی " تەنیا بڕیار ئازادی ئەسانجە، بەڵێ بۆ ئازادی ئەسانج، بەڵێ بۆ ئازادی ڕۆژنامەگەری و نا بۆ ڕادەستکردنەوە بە ئەمریکا"و ژمارەیەکی زۆر لە ئەندام پەرلەمانی بەریتانیاو ئەوروپا لەوانە جێرمی کۆربن ئەندامی پەرلەمانی بەریتانیا، ڕۆژنامەنوسان، نوسەران و تریسا ئەسانج هاوسەری ئەسانج، قسەوباسیان کرد.

وتاربێژان باسی ئەوەیانکرد جولیان ئەسانج ڕۆژنامەنوسێکی ئازاو بوێر بوو، کە زۆرێک لە تاوانەکانی جەنگ و ساختەکاری و پێشێلکردنی مافی مرۆڤ و گەندەڵی لە سەرانسەری جیهان و لەوانە حکومەتی ئەمریکای خستەڕوو، لەوانە ٧٠٠ هەزار بەڵگەنامەی لەسەر حکومەتی ئەمریکا بوو، وتیان ئەوەش بەشێکە لەکاری ڕۆژنامەگەری، بۆیە زیندانیکردن و ڕادەستکردنەوەی بەدژی ئازادی بەیان و ئازادی ڕۆژنامەگەرییە، وە لەسەر ئەو تاوانانە دەبێت ئەوان سزا بدرێن نەک ئەسانج.

پەیامنێرانی بێسنوور نوسیبویان: "تا جولیان ئەسانج دەستبەسەر بێت ئەم دۆسیەیە پابەندبوونەکانی ئازادی میدیای بەریتانیا تێکدەدات".

وتاربێژان بەتایبەت ڕۆژنامەنوسان تەئکیدیان لەوەکردەوە زیندانیکردنی ئەسانج زیندانیکردنی هەموومانە.

هەر لەم ڕووەوە لەم دوایانەدا زیاتر لە ١٨٠٠ ڕۆژنامەنووس لە زیاتر لە ١٠٠ وڵاتەوە ئیدانەی لێپێچینەوەی ئەسانجیان کردووە و بە

“هەڕەشە بۆ سەر ڕۆژنامەنووسان لە هەموو شوێنێک” ناویان بردووە.
لە دووەم رۆژی خۆپیشاندانەکەدا لە کاتژمێر ٥ی ئێوارەدا هەموو لەدادگای باڵاوە بە رێپێوان بەناو شاری لەندەندا بەرەو ماڵی سەرۆک وەزیران بەڕێکەوتن و لەوێشدا تا درەنگانێک ناڕەزایەتیەکە بە بەرگری لە جولیان ئەسانج بە وتاردران و بە دروشم بەرزکردنەوەو وتنەوەی تا درەنگانێکی شەو بەردەوام بوو.
وا بڕیارە دادگای باڵا لەماوەی دوو هەفتەی داهاتوودا بڕیاری یەکلاکەرەوە بدات لە بارەی کەیسی ئەسانجەوە، لەحاڵەتی ڕادەستکردنەوەی، ڕووبەڕووی سزای زیندانیی درێژخایەن دەبێتەوە، بەپێی ئەو ١٨ تۆمەتەی کە ئەمریکا خستویەتیە پاڵی کە زانیاریی نهێنیی وەزارەتی بەرگریی ئەمەریکایە، ڕەنگە ماوەی زیندانییەکەی 175 ساڵ بێت. خۆپیشاندەران لەبەردەم ماڵی سەرۆک وەزیراندا تەئکیدیان لەوە کردەوە کە ناڕەزایەتیەکان بەشێوەی جۆراوجۆر بەردەوام دەبێت، وە هەوڵدەدەن فشار بۆ پەرلەمانی بەریتانیاش بهێنن بۆ رادەستنەکردنەوەو ئازادی ئەسانج.
ئەسانج کەسێکی ئوسترالیەو ساڵی ٢٠١٠ دوای ئەوەی دەچێتە سوید بۆ دەستئاوەڵایی کارەکەی، بەڵام بە شکاندنی شەخسیەتی تۆمەتی ئەخلاقی بۆ دروست دەکەن، ئەگەرچی دوایی دادگایی سوید لەبەر نەبوونی بەڵگەی پێویست کەیسەکە دادەدەخات، بەڵام ئاسانج ئەوکات بەناچار دەچێتە بەریتانیاو داوای پەنابەری دەکات، بەڵام بەریتانیا مافی پەنابەرێتی پێنادات، بۆیە لە ٢٠١٢ دەچێتە سەفارەتی ئیکوادۆر لە لەندەن و مافی پەنابەری وەردەگرێت و بۆماوەی ٧ ساڵ لە سەفارەتدا ژیان بەسەردەبات، لە ٢٠١٩ دا حکومەتی تازەی ئیکوادۆر لەگەڵ ئەمریکا ڕێکدەکەون و مافی پەنابەری لێدەستێننەوەو هەر بەدوای ئەوەدا پۆلیسی بەریتانی دەچنە سەفارەت و دەستگیری دەکەن. تاکو ئێستا کە ئەم دادگاییە دەکرێت لە زیندانی بەلمارش داییە لە لەندەن. لەگەڵ ئەوەشدا بەزۆرینەی دەنگ پەرلەمانی ئوسترالیا و سەرۆک وەزیرانەکەی داوای ئازادکردنی ئەسانجی لە بەریتانیاو ئەمریکا کردووە.
لەماوەی ئەم ٧ ساڵەدا چەندینجار دادگاییکراوە بۆ رادەستکردنی بۆئەمریکا، بەڵام بەهۆی ئەوەی ئاسانج تەئکیدی لەسەر ئەوە کردووە کە بەڵگەنامەکان تەنها پێشێلکاریی لەلایەن سوپای ئەمریکاوە ئاشکرا دەکەن و کردنەوەی دۆسیەی زیان گەیاندن بە ئەمنیەتی ئەمریکا لەدژی، پاڵنەرێکی سیاسیی لەپشتیەوەیەتی، وە پارێزەرەکانی دادگاییەکەیان داواخستووە بەدەلیلی ئەوەی ئەگەر ببرێت بۆ ئەمریکا باری دەرونی تێکدەچێت و ڕەنگە بمرێت یان خۆی بکوژێت.
ئەگەرچی لەساڵی ٢٠٢١ دادگای باڵای بەریتانیا بڕیاری

ڕادەستکردنەوەی دەرکرد و ئەو قسانەی ڕەتکردەوە کە گوایە کێشەی تەندروستی دەروونی دەتوانێت ببێتە هۆی خۆکوشتنی ئەگەر لە ئەمریکا زیندانی بکرێت. لە ساڵی ٢٠٢٢ دادگای باڵای بەریتانیا بڕیارەکەی پشتڕاستکردەوە و پریتی پەتێڵ وەزیری ناوخۆی ئەوکاتە بڕیاری ڕادەستکردنەوەی ئەو وڵاتەی پشتڕاستکردەوە. بەڵام بەهۆی خراپی باری دەرونی و ناڕەزایەتیە جیهانیەکان و بەتایبەتی لە بەریتانیادا رادەستکردنەوەی بە ئەمریکا دواخرا. ئەسانج بەهۆی باری تەندروستیەوە نەیتوانی لە دادگادا ئامادەبێت، بەڵام پارێزەرەکانی لەم دادگایکردنەدا تانە دەدەن بە رێگرتن لە داوای ئەمریکا بۆ رادەستکردنەوەی. هەروەها پارێزەرانی ئاماژەیان بە دادگای مافی مرۆڤی ئەوروپا کرد و داوایان لە دادگاکە کرد دەنگ بدات بە ڕێگریکردن لە ڕادەستکردنەوەی.

لە ٢٤ساڵی رابردوودا بەڵگەنامەکانی ویکیلیکس تەنیا بەڵگەنامە نەبوون لەسەر ماهیەتی دژی ئینسانی سیستەمی سەرمایەداری، حکومەتەکان، سەرۆکەکان و حزبە بۆرژوازیەکانیان، بەڵکو بەدوای ئاشکراکردنی بەڵگەنامەکانی ویکیلیکسدا، بەڵگەنامەکانی پەنەماو پاندۆرایش ئاشکرابوون.

بەڵگەنامەکانی پەنەما ’Panama Papers‘ دزەکردنی یانزە ملیۆن و نیو بەڵگەنامەی تربوون کە بەگەورەترین ئاشکراکردنی بەڵگەنامەی نهێنی دادەنرێت، کە دزەکردنی بەڵگەکانی ویکیلیکس هیچ نیە لەچاویدا. ئەم بەڵگەنامانەی پەنەما لەسەر دزی و بەتاڵانبردن و پێشێلکردنی یاساگەلێکن، کە دەوڵەت و دەسەڵات و سەرۆکەکانی وڵاتە سەرمایەداریەکانی ئەمڕۆ و کاربەدەستە باڵاکانی نوێنەرانی چوارساڵ جارێک هەڵبژێراو یان خۆسەپێنی دیکتاتۆر، دەخاتەڕوو.

بەدوای بەڵگەنامەکانی ویکیلیکس و پەنەمادا بەڵگەنامەکانی پاندۆرا "Pandora Papers" ئاشکرا کرا، لەلایەن یەکێتی نێودەوڵەتی ڕۆژنامەنوسانی لێکۆڵەرەوە International Consortium of Investigative Journalists – ICIJ کە ١٢ ملیۆن فایلە، بەردەوام لە بڵاوکردنەوەدایە لەسەر سامانی هەزاران لە ملیۆنەرو ملیاردێر لە سەرانی حزبە بۆرژوازیەکان و سەرانی دەوڵەتانی سەرمایەدار و بازرگان و کەسانی جۆراوجۆری تری دەوریان کە بەشێکیان هێشتا لە دەسەڵاتدان و بەشێکیان پێشتر هەبوون، کە چۆن سەروەت و سامانی کۆمەڵگا بەتاڵان دەبەن و دەیبەنە دەرەوەی وڵاتەکانیان و بۆ خێزانەکانیان بەکاری دەهێنن.

بەڵگەنامەکانی ویکیلیکس لە مێژووی ئەمریکادا یەکەمین جارە بەوشێوەیە و بەو گەورەییە نهێنیەکان دزەپێبکات، کە لەو بەڵگەنامانەدا هاتووە وە بووە شوێنی سەرنجی جیهان لەکاتێکدا

ئەمریکاو هاوپەیمانەکانی هەواڵی ئەوەیان دەدا بەگوێی جیهاندا کە هێزەکانیان چوونەتە عێراق و ئەفغانستان بۆ رزگارکردنی خەڵك لەدژی دەسەڵاتی سەرکوتگەری ئەو وڵاتانە، بەڵام لەو بەڵگانەدا لەساڵی ٢٠١٠دا بڵاوبۆتەوە کە مێژوویەکی دەگێڕێتەوە بۆ ساڵی ٢٠٠٧ گرتەیەکی ڤیدیۆیی پیشان دەدرێ کە دوو هەلیکۆپتەری سەربازی ئەمریکی ١٨ هاوڵاتی مەدەنی دەکوژن یان بریندار دەکەن کە لەناویاندا منداڵ و تیمێکی میدیای رۆیتەرز هەیە بەناوەکانی؛ نمر نورالدین، کامێرامان و سەعید شەماعی شۆفێری تیمەکە لەعێراق.

لە بەڵگەنامەکاندا هاتوە کە سوپای ئەمریکا لەکاتی شەڕی ئەفغانستان سەدان هاوڵاتی مەدەنی کوشتووە. هەروەها ڤیدیۆ و وێنەی ئازاردانی عێراقییەکانی لە زیندانەکانی "ئەبوغرێب" بڵاوکردۆتەوە، کاتێک لەلایەن سوپای ئەمەریکاوە بە شێوازێکی دڕندانە ئەشکەنجە دەدرێن.

کوردستان لە بەڵگەنامەکانی ویکیلیکسدا، چوار رۆژ دوای کودەتاکەی ٢٠١٦ی تورکیا بەدژی ئەدوگان، ٣٠٠ هەزار بەڵگەی پارتی دادو گەشەپێدانی تورکیا بڵاودەکرێتەوەو چەند بەڵگەی لەسەر حکومەتی هەرێم و حزبەکانی یەکێتی و پارتی تێدایە لەوانە؛ مەسعود بارزانی بڕی ٢٠٠ ملیۆن دۆلار لە حکومەتی ئوردوگان وەردەگرێت، بەئەمەش سەفین دزەیی وتەبێژی ئەوکاتی حکومەتی هەرێم پشتڕاستی دەکاتەوەو تەنانەت دەڵێت ٢٥٠ ملیۆن بووە نەک ٢٠٠ ملیۆن، بەڵام ئەمە قەرزبووە بۆ دانی موچەی فەرمانبەران. هەر لەدۆسییەکی تر لەساڵی ٢٠٠٨دا لەسەر حکومەتی هەرێم باسی گەندەڵی و فەسادی ئەو دووحزبەی کوردایەتی دەکات و نەوشیروان مستەفاش کە خۆی یەکێک لەسەرانی ئەو حزبانەبوو باسی دەکات، کە مانگانە هەریەکە لەو دوو حزبەی یەکێتی و پارتی ٣٥ ملیۆن دۆلاریان وەرگرتووە تەنها بۆخۆیان.

ویکیلیکس بەشێکی ئەم بەڵگەنامەنەی لەرێگای چێڵسی مانینگ، شرۆڤەکاری هەواڵگری سەربازی ئەمریکاوە دابینکردبوو، دواتر ئاشکرا بوو بە ٣٥ ساڵ زیندانیی دادگای ئەمریکا حکومیدا.

ئەمەیە راستی دنیای سەرمایەداری! ئەمەیە دیموکراسی دەوڵەتانی زلهێزی دنیا کەرۆژانە دەیدەن بەگوێی ئینسانی ئەمڕۆداو حزبە بۆرژوازیەکان و میدیاو رۆشنبیرە زوڕناژەنەکان بانگەوازی بۆدەکەن، ئەمەیە دنیای چوارساڵ هەڵبژاردن و چەواشەکاریەکانی، کەتاوانی جولیان ئەسانج و پێکەی ویلیلیکس ئەوەیە، کە بەدوای ئەوەی ساڵی ٢٠٠٦ پێگەی ویکیلیکس دروستدەکەن، لەساڵی ٢٠١٠دا ئەوە رادگەیەنێت کە زیاتر لە ١٠ ملیۆن بەڵگەنامەیان لایەو بڵاویانکردۆتەوە، کە بە ملیۆن ڕاپۆرتی لە پەیوەند بە شەڕ و سیخوڕی و گەندەڵی و جەنگ و کوشتار بووە کە زۆربەیان لەسەر ئەفغانستان و عێراقە، کە لەوانە ٧٠٠ هەزار بەڵگەی نەهێنی حکومەتی ئەمریکاو کارە نهێنی و کوشتارو

جەنگ و کاولکارییە. ٩٠ هەزاری لەسەر ئەفغانستان و ٤٠٠ هەزار بەڵگەی تایبەت بوو بە جەنگی عێراق کە بەڵگەی تێدایە کە زیاتر لە ٦٦ هەزار هاوڵاتی مەدەنی کوژراوە.

لە ساڵی ٢٠١٩ وە بەردەوام ناڕەزایەتی لەلایەن؛ چەپ و کۆمۆنیست و بەرەی ئازادیخوازی دنیاوە، هەبووە بە دژی زیندانیکردنی ئەسانج و داوای ئازادکردنی کراوە، بە تایبەت بە دژی رادەستکردنی بە حکومەتی ئەمریکا، بەردەوام تەئکید لەوە کراوەتەوە؛ کە پێویستە لەبری دامەزرێنەری ویکیلیکس، هەریەکە لە بەریتانیا و ئەمریکا دادگایی بکرێن کە بە ئەنجامدانی تاوانی جەنگ تۆمەتبارکراون و وە وتویانە؛ “بەهۆی ئاشکراکردنی تاوانەکانی جەنگی ئەمریکا و بەریتانیا لە عێراق و ئەفغانستان، ئەسانج زیندانی کراوە، داوا لە هەموو جیهان دەکەین بە ئازادکردنی جولیان ئەسانج، بەنە سەر هەڵ.

لە دنیای ئەمڕۆی دەسەڵاتی سەرمایەداران و حکومەت و حزبەکانیان، ئاشکرابوونی ئەم بەڵگە رەسمیانە کە چ تاوانێک ئەنجامدراوە، بە تاوان ئەژمار ناکرێت، کە خۆشیان خۆیان و حکومەتانی دنیاش حاشای لێناکەن، ئەوە بە تاوان ئەژمار ناکرێت بە هاوکاری ئەم حکومەتە زلهێزانە حکومەتی ئیسرائیل چی لە خەڵکی غەززە دەکات، حکومەتی ئەردوگان چی لە بەرامبەر خەڵکی تورکیا بەگشتی و کوردەکان دەکات لەوەش زیاتر هەموو رۆژێک درۆنەکانی چۆن خەڵکی کوردستانی عیراق و سوریا دەکاتە ئامانج، ئەوە لە بەرچاوناگرن لەژیر سایەی دەسەڵاتی بۆرژوازی و حکومەتەکانیان کە ئەمنیەتی و ژیانی ملیار ئینسانی ئەم گۆی زەمینەیان خستۆتە مەترسی و لە بەردەم مردنی شەنەییدان، بەڵام ئەوەی ئەم تاوانە غەیرە ئینسانیانەی ئاشکرا کردووە تاوانبارەو دەبێت هەموو ژیانی لە زینداندا بێت، لەوەش واوەتر هیلاری کلینتۆن وتبووی ئایا ناکرێت ئەسانج بە فڕۆکەی بێفڕۆکەوان بکوژرێت.

تێبینی: لەسەر بەڵگەنامەکانی پەنەماو پاندۆرا بەجیا لەکاتی خۆیدا نوسیمەو بڵاوکراوەتەوە.

٢٣ی ئەپریلی ٢٠٢٤